

อุร็กลาไวย

มอเกลน และมอแกน

ผู้เชี่ยวชาญทะเลแห่งเกาะและชายฝั่งอันดามัน

เอกสารหมายเลข 1 :

โครงการตั๋ยตั่ง

จัดทำโดย

โครงการนำร่องอันดามัน และหน่วยวิจัยชนพื้นเมืองและทางเลือก
การพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ
มูลนิธิเพื่อนชนเผ่า

เขียนโดย

นฤมล อรุโณทัย พลาเดช ณ ป้อมเพชร และ
จีระวรรณ บรรเทาทุกข์

ภาพโดย

พลาเดช ณ ป้อมเพชร นฤมล อรุโณทัย และสุพิณ วงศ์บุษราคัม

ออกแบบปกและรูปเล่ม

อุษา โคตรศรีไพชร

สนับสนุนการจัดพิมพ์

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

พิมพ์ครั้งที่ 3

กันยายน 2556 จำนวน 300 เล่ม

โครงการตั๋ยตั่ง – ขยายเมล็ดพันธุ์ความรู้เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์และชายขอบสู่สาธารณชน

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ 0-2218-7366, 0-2218-7375

โทรสาร 0-2255-2353

www.andaman.cusri.chula.ac.th

<http://www.facebook.com/ChaoLayNetwork>

สารบัญ

	หน้า
1. “ลีนามิ” จุดสิ้นสุดแห่งความ “ไร้ตัวตน” ในสังคมไทย	2
2. มอแกน มอเกลน และฉวักลาไว้ย---ต่างกันอย่างไร?	7
3. ชาวมอแกน	9
4. ชาวมอเกลน	11
5. ชาวฉวักลาไว้ย	13

อุรูกลาไวย์ มอแกลน และมอแกน

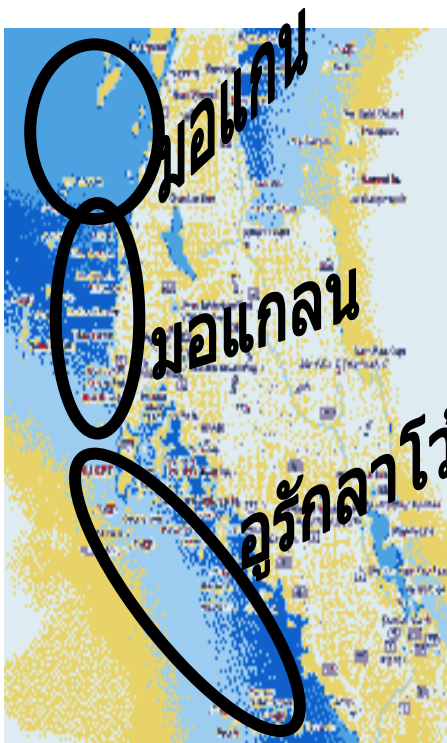
ผู้เชี่ยวชาญทะเลแห่งเกาะและชายฝั่งอันดามัน

1. “สินามิ” จุดสิ้นสุดแห่งความ “ไร้ตัวตน” ในสังคมไทย

คนในสังคมไทยรวมทั้งสังคมโลกได้รู้จักกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกว่า “ชาวเล” มากขึ้นหลังจากที่เกิดคลื่นยักษ์เมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 และเราก็คงได้รับรู้แล้วว่าชาวเลกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยทั้งสามกลุ่มคือมอแกน มอแกลน และ อุรูกลาไวย์ มีปัญหาร่วมกันกับพี่น้องกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบอีกหลายกลุ่ม คือ การขาดความมั่นใจและภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม การขาดการสืบทอดความรู้พื้นบ้าน การถูกกีดกันออกจากสิทธิในการใช้และเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ การถูกดูแคลนจากบุคคลที่ไม่เข้าใจในวิถีวัฒนธรรมแบบ “ชาวเล” และที่สำคัญก็คือการขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นต้นตอของปัญหาอื่นๆ อีก เช่น การขาดแคลนด้านสาธารณูปโภค การขาดแคลนพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สีเขียวบริเวณชุมชน การขยายตัวของบ้านเรือนอย่างไร้ทิศทาง ความแออัดของพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ฯลฯ

ภัยพิบัติสึนามิ นับได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้สาธารณชนรับรู้ถึงชะตากรรมและความเป็นอยู่ของพี่น้องร่วมชาติที่เป็นผู้คนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งทะเลมากขึ้น คนไทยส่วนหนึ่งไม่เคยทราบว่ามียุคกลุ่มคนที่เรียกกันว่า “ชาวเล” ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิต ภาษา วิถีวัฒนธรรมที่ผูกพันกับทะเล และมีชื่อเฉพาะที่เรียกกลุ่มของตนเองว่า “มอแกน” (ชาวเลที่เกาะเหลา เกาะพยามและเกาะช้างในจังหวัดระนอง และที่หมู่เกาะสุรินทร์ ในจังหวัดพังงา) “มอแกน” (ชาวเลที่เกาะพระทอง และหมู่บ้านชายฝั่งทะเลกว่ายี่สิบหมู่บ้านในจังหวัดพังงา และภูเก็ต) และ “อุรักลาไวย์” (ชาวเลที่อาศัยอยู่บนเกาะต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต กระบี่ และสตูล) คนไทยอีกส่วนหนึ่งรู้จักกลุ่มชาติพันธุ์นี้ในชื่อของ “ไทยใหม่”

แม้ว่าชาวเลจะเป็นคนพื้นเมือง เป็นผู้อยู่อาศัยแต่ดั้งเดิมในบริเวณชายฝั่งทะเลแถบนี้ และเป็นผู้เชี่ยวชาญทางทะเลที่ยึดการเก็บหาสัตว์ทะเลและพืชผักต่าง ๆ ในป่าเพื่อการยังชีพในอดีต แต่ในบางท้องถิ่นชาวเลกลับไม่ได้รับการยอมรับ หลายพื้นที่ในอดีต คำว่า “ชาวเล” เป็นคำที่มักจะใช้ในทางลบ คือใช้เรียกคนที่ละเลยเรื่องอนามัยและความสะอาด ไม่เอาใจใส่การเล่าเรียน หรือคนที่จับจ่ายใช้สอยจนไม่มีเงินเหลือเก็บ การเรียกเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างภาพลักษณ์

แผนที่แสดงการกระจายตัว
ของชุมชนชาวเลโดยสังเขป

ด้านลบที่หยุดนิ่งตายตัว และการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรม และลักษณะนิสัยโดยทั่วไปของชาวเล จึงไม่น่าแปลกใจที่ชาวเล ส่วนใหญ่ในปัจจุบันยินดีที่จะถูกเรียกว่า “ไทยใหม่” มากกว่า “ชาวเล”

หลังจากที่สื่อนำเสนอข่าวของชาวเลกลุ่มต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มคนที่เป็นกลุ่มชายขอบเหล่านี้เป็นที่รู้จักและมีผู้ติดตามความเคลื่อนไหวมากขึ้น ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์หลายฉบับมีจิตสำนึกในการ เป็นสื่อมวลชนเพื่อสังคม ได้พยายามเกาะติดและนำเสนอปัญหาความ

มั่นคงของคนกลุ่มนี้ โดยเฉพาะเรื่องสัญชาติ (สำหรับกลุ่มมอแกน) เพราะความไร้สัญชาติและไร้รัฐเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เนื่องจากการไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย การไม่ได้รับบริการพื้นฐานหลายอย่าง

บ้านชาวอุรักลาไวย์ที่ชุมชน
แหลมตึกแก เกาะสิเหร่
ซึ่งเป็นชุมชนที่มีปัญหา
เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน

คนนอกที่ได้มีโอกาสรู้จักสนทนากับชาวเลจะทราบว่าชาวเลส่วนใหญ่มีสวนดี ๆ ที่มักจะไม่ได้รับการกล่าวอ้างถึงอยู่มาก นอกจากเป็นคนที่รักพวกพ้อง อ่อนน้อมถ่อมตัว และไม่ละโมภโลภมากแล้ว ชาวเลมักจะไม่เกี่ยงงานหนัก งานที่ต้องลงแรงกาย ตระกถรำกรำแดดฝน ลักษณะเช่นนี้น่าจะเป็นที่ยกย่องมากกว่าการเป็นเจ้าของทรัพย์สินสูงค่า มียศตำแหน่ง ฝึกฝนอำนาจ เช่นที่เรายกย่องเชิดชูกันในสังคมปัจจุบัน นอกจากนั้น ชาวเล

ทุกกลุ่มยังมีความรู้พื้นบ้านเกี่ยวกับทะเล มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเดินเรือ การสร้างเรือ การเก็บหาสัตว์ทะเล ความรู้นี้ทำให้ชาวเลอยู่กับทะเลได้อย่างสมดุลมานานับร้อย ๆ ปี

เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนหลายคนที่ได้เข้ามาทำงานในชุมชนชาวเล ไม่ว่าจะเป็นที่เกาะพระทอง บ้านทับตะวัน บ้านทุ่งหว่า (พังงา) บ้านเหนือ (หรือบ้านหินลูกเดียว) และบ้านสะปำ (ภูเก็ต) บ้านสังกาอู้ (กระบี่) ก็ได้เฝ้าถึงลักษณะนิสัยด้านบวก และนำเสนอภาพที่สมดุลของพี่น้องเหล่านี้ องค์กรพัฒนาเอกชนยังได้ทำงานร่วมกับชุมชนชาวเลหลายแห่งเพื่อสร้างความมั่นใจในวิถีวัฒนธรรม และสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการรวมกลุ่มและการจัดการองค์กร ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาชีพ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ชาวเลหลายชุมชนเกิดการรวมตัวกันอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน มีการจัดกลุ่มองค์กร มีกระบวนการสร้างและขยายการมีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เช่น ชุมชนมอแกลนที่ทับตะวัน จังหวัดพังงา ยิ่งไปกว่านั้น ยังเกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนชาวเลด้วยกัน เช่น ระหว่างชุมชนมอแกลนเกาะเหลา จังหวัดระนอง กับชุมชนมอแกลนบ้านทุ่งตาบ เกาะพระทอง จังหวัดพังงา เป็นต้น

2. มอแกน มอแกลน และอุรักลาไวย์---ต่างกันอย่างไร?

ชาวเลทั้งสามกลุ่มคือมอแกน มอแกลน และอุรักลาไวย์ แม้ว่าจะมีภาษาและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน แต่หากพิจารณาในรายละเอียดแล้ว ก็พบความแตกต่างที่ทำให้คนภายนอกสังเกตเห็นได้หลายประการ อาทิ ด้านภาษา แม้จัดอยู่ในตระกูลออสโตรนีเซียนเช่นเดียวกัน แต่กลุ่มอุรักลาไวย์มีภาษาที่แตกต่างกับกลุ่มอื่นค่อนข้างมาก ในขณะที่ภาษาของชาวมอแกนและชาวมอแกลนมีส่วนคล้ายคลึงกัน มีคำศัพท์ที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ และสามารถสื่อสารกันพอรู้เรื่อง

รูปแบบเรือดั้งเดิมของมอแกน มอแกลน และอุรักลาไวย์ก็แตกต่างกัน แม้ว่าจะมีลักษณะเป็นเรือขุด มีแจว และมีใบเรือเหมือนกัน แต่ในความทรงจำของคนเก่าแก่แล้ว กลุ่มมอแกนเป็นเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นใช้เรืองม หรือเรือไม้ระกำที่มีรอยหยักเว้าที่หัวเรือและท้ายเรือ เรือดั้งเดิมของชาวมอแกลนนั่นเป็นเรือขุดเสริมกราบด้วยไม้กระดาน ส่วนเรือของชาวอุรักลาไวย์เป็นเรือต่อด้วยไม้กระดาน ในอดีต เรือของทั้งสามกลุ่มใช้กรรเชียง และบางครั้งติดใบเรือด้วย

พิธีกรรมสำคัญของทั้งสามกลุ่มก็มีความแตกต่างกัน ชาวมอแกนเน้นที่การฉลองวิญญาณในธรรมชาติและวิญญาณบรรพบุรุษ

มีสัญลักษณ์เป็นเสาแคะสลักเรียกว่า “เสาหล่อโคง” และเรือลอยเคราะห์ที่เรียกว่า “กำบางชวาย” ส่วนชาวมอแกนเน้นการบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิญญาณบรรพบุรุษ โดยมีสัญลักษณ์เป็นศาลขนาดย่อม ที่ทางใต้เรียกว่า “หลาทวด” รายละเอียดของพิธีกรรมของมอแกนแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละชุมชน พิธีกรรมของชาว **อุรักลาไวย์** นั้นเป็นที่รู้จักกันมากกว่าของชาวเลกลุ่มอื่น ๆ กล่าวคือเป็นพิธีลอยเรือ “ปลาจัก” หรือ “เปอลาจัก” ที่ชาวบ้านจะนำเอาข้าว กับข้าวหมากพลู รูปสลักซึ่งเป็นตัวแทนของคนในครอบครัว ข้าวตอก และมีการตัดเล็บตัดผมใส่ไปในเรือเพื่อเป็นการลอยเคราะห์ร้ายออกไปจากชุมชน

ในปัจจุบัน ชาวเลกลุ่มอุรักลาไวย์และมอแกนตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร หันมาประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง รับจ้างทำสวน และอาชีพอื่น ๆ ชีวีวัตรวัฒนธรรมไทยมากขึ้น และมักจะเรียกขานตัวเองว่า “ไทยใหม่” ส่วนกลุ่มมอแกนค่อนข้างรักษาเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ไว้ได้มากกว่ากลุ่มอื่น แต่ก็มีเปลี่ยนแปลงเพราะรับอิทธิพลจากโลกภายนอกเช่นกัน

3. ชาวมอแกน

ชาวเลกลุ่มที่เรียกตนเองว่ามอแกนเป็นกลุ่มที่ยังรักษาชีวิตดั้งเดิมไว้ได้มากที่สุด แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงจากการเร่ร่อนไปตามเกาะต่าง ๆ มาเป็นการตั้งหลักแหล่งอย่างถาวรมากขึ้น ชาวมอแกนมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับฤดูกาลจากอิทธิพลของลมมรสุม กล่าวคือ ในช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อทะเลเรียบและอากาศดี ชาวมอแกนจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในเรือ เดินทางไปไกล ๆ เพื่อจับปลาและงมหอย แต่ในช่วงมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ชาวมอแกนจะมารวมกลุ่มกันสร้างกระท่อมชั่วคราวเพื่อเป็นที่พักพิงในระหว่างที่ทะเลมีคลื่นลมจัด การเคลื่อนที่โยกย้ายทำให้เข้าถึงแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลาย ในขณะเดียวกันก็ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เนื่องมาจากการใช้สอยที่ต่อเนื่องและซ้ำอยู่ในบริเวณที่จำกัด

ในสมัยก่อน ชาวมอแกนเดินทางไปมาตามชายฝั่งทะเลและเกาะต่าง ๆ โดยใช้เรือ “กำบาง” ที่เป็นทั้งพาหนะและบ้าน กำบางเป็นเรือขุดเสริมกราบไม้ระกำ ซึ่งเป็นไม้ที่มีน้ำหนักเบา ทำให้เป็น “เรือที่ไม่มีวันจม” กำบางมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือมี “ง่าม” หรือรอยหยักเว้าที่หัวเรือและท้ายเรือ หลังคากำบางทำด้วยใบเตยหนามเย็บซ้อนกัน

ส่วนใบเรือก็ทำด้วยใบเตยหนามด้วยเช่นกัน ก่าบางแต่ละลำจะมี
กรรเชียงเรือ 4-6 เล่ม แรงลมและแรงคนแจวทำให้เรือแล่นฉิว

นอกจากความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเดินเรือ การว่ายน้ำดำน้ำ
และการทำมาหากินทางทะเลแล้ว ชาวมอแกนยังมีความรู้เกี่ยวกับป่า
และพืชพรรณไม้ที่หลากหลาย เพราะชาวมอแกนเข้าป่าเพื่อตัดไม้และ
ใบไม้มาทำเรือ ทำเสาบ่าน หลังคาบ้านและหลังคาเรือ ฝาบ่าน ไม้ฟืน
และใช้พืชสมุนไพรบางชนิดเพื่อรักษาโรค

ในปัจจุบันจะพบชาวเลมอแกนได้ที่เกาะเหลา เกาะพยาม และ
เกาะช้าง ในจังหวัดระนอง ที่หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา และที่หาด
ราไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ประมาณกันว่ามีชาวมอแกนในประเทศไทยอยู่
ประมาณ 900 คน และมีอีกประมาณ 2,000 คนตามเกาะต่าง ๆ ใน
เมียนมาร์ ชาวมอแกนเดินทางไปมา อยู่อาศัย และทำมาหากินบริเวณ
ทะเลอันดามันมานับร้อยปีก่อนที่จะมีเส้นพรมแดนไทย-เมียนมาร์
เสียอีก

วิธีดั้งเดิมของมอแกนคือ
การเก็บหาสัตว์ทะเล

ชาวมอแกนมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับทะเล
และการสร้างเรือ“กำบัง”

4. ชาวมอแกน

ชาวมอแกนนับได้ว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับความสนใจน้อยมาก เนื่องจากหมู่บ้านมอแกนมักจะตั้งอยู่ในบริเวณที่ไม่ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือแหล่งที่ผู้คนภายนอกให้ความสนใจหรือผ่านไปผ่านมาบ่อยนัก ในขณะที่ชาวเลอุรักลาไว้ย และชาวเลมอแกนมีเรื่องราวปรากฏอยู่ในสื่อและได้รับความสนใจจากวงการศึกษาการค่อนข้างมาก แต่ชาวมอแกนเป็นกลุ่มที่มักจะได้รับการเอ่ยถึงในนามของ “ชาวเล” หรือ “ไทยใหม่” หรือถูกเหมารวมเอาว่ามีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม คล้ายคลึงกับชาวอุรักลาไว้ยและชาวมอแกน

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ชาวมอแกนไม่ได้รับความสนใจ คือกระบวนการผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภาษาของมอแกนไม่แตกต่างจากวิถีของคนในท้องถิ่นมากนัก เด็กมอแกนได้รับการศึกษาในโรงเรียน อ่านเขียนพูดภาษาไทย จนกระทั่งส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยปักษ์ใต้ในครอบครัว และละเลยภาษามอแกนของปู่ย่าตาทวดในที่สุด

หมู่บ้านชาวมอแกนมีกว่า 20 หมู่บ้าน กระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดพังงา เช่น อำเภอคุระบุรี อำเภอตะกั่วป่า และอำเภอท้ายเหมือง หมู่บ้านชาวมอแกนหลายแห่งตั้งอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน ไม่ได้อยู่ชายทะเลแบบหมู่บ้านชาวมอแกนและหมู่บ้านชาวอุรักลาไวย์ ชาวมอแกนหลายกลุ่มถือว่ากลุ่มของตนเป็น “ชาวบก” ไม่ได้เดินทางเร่ร่อนไปในทะเลเฉกเช่น “ชาวเกาะ” เหมือนกลุ่มมอแกน

ปัจจุบันชาวมอแกนในหลายหมู่บ้านเลิกทำมาหากินใกล้ชิดกับทะเล บางครัวเรือนหันมาทำสวน รับจ้าง แต่ก็มีชาวมอแกนหลายกลุ่มที่ยังตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้ชิดทะเลและป่าชายเลน และยังประกอบอาชีพประมง ดำหอย ดำปลิง หรือใช้เครื่องมือประมงเช่น แห อวน ลอบ ไซ เช่นชุมชนมอแกนที่เกาะพระทอง

เครื่องมือประมงแบบดั้งเดิม
ของชาวมอแกนที่หาดูยากขึ้นทุกที

การประกอบพิธีบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดย
เรือนอาศัยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่ง
เคารพนั้นใช้รูปแบบของศาลพระภูมิ
แทนศาลพ่อตาแบบเดิม

5. ชาวอุรักลาไวย์

คำว่า “อุรัก ลาไวย์” ซึ่งแปลว่าชาวทะเล สะท้อนให้เห็นถึง
อัตลักษณ์และความผูกพันกับทะเลและทรัพยากรธรรมชาติบริเวณ
ชายฝั่งทะเล เช่นเดียวกับชาวมอแกน ในสมัยก่อน ชาวอุรักลาไวย์

อพยพโยกย้ายบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดโรคระบาด แต่
ปัจจุบันชาวอูรักลาไวก์ตั้งบ้านเรือนและหลักแหล่งที่ถาวร

วิธีการเก็บล่าทรัพยากรชายฝั่งและทะเลและวิถีชีวิตกึ่งเร่ร่อน
เป็นสิ่งที่หล่อหลอมวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งหมดของชาวอูรักลาไวก์
สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงการหาอาหารและรายได้ หากยังเป็นสิ่งที่ช่วย
ให้ชาวอูรักลาไวก์สามารถใช้ประโยชน์สูงสุดได้จากสิ่งมีชีวิต
หลากหลายชนิดในทะเล ไม่ว่าจะเป็นปลา หอย ปลิงทะเล และพืช
ต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับเป็นอาหาร ยารักษาโรค ถ่านหุงต้ม อุปกรณ์จับปลา
และใช้ก่อสร้างบ้านเรือนรวมไปถึงเรือ

วิถีชีวิตแบบยังชีพกึ่งเร่ร่อนของชาวอูรักลาไวก์เป็นระบบแบบหา
แล้วใช้ทันที ไม่มีการสะสมเพราะสามารถหาสิ่งที่ต้องการได้วันต่อวัน
โดยไม่ต้องมีการลงแรงล่วงหน้า ขณะที่พวกผู้ชายหาและเก็บผลผลิต
ทางทะเล ผู้หญิงช่วยตกเบ็ดและหาหอยตามชายฝั่งทะเล รวมถึง
ขั้นตอนต่าง ๆ ในการถนอมและทำอาหาร ในฤดูมรสุม ชาวอูรักลาไวก์
ที่ออกไปเร่ร่อนหาอาหารจะกลับมาบ้านและใช้วิธีการจับปลาหรือเก็บ
หาอาหารทะเลอื่น ๆ ตามบริเวณชายฝั่งที่น้ำท่วมถึง

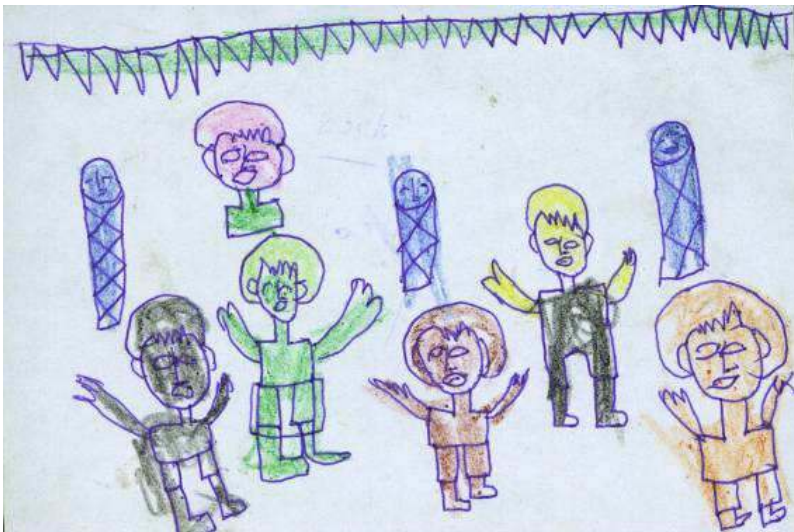
การทำมาหากินของชาวอุรักลาไวย์ ซึ่งยังผูกพันกับทะเล แต่ใช้อุปกรณ์ประมงที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น อวน และไซ (บนและล่าง)

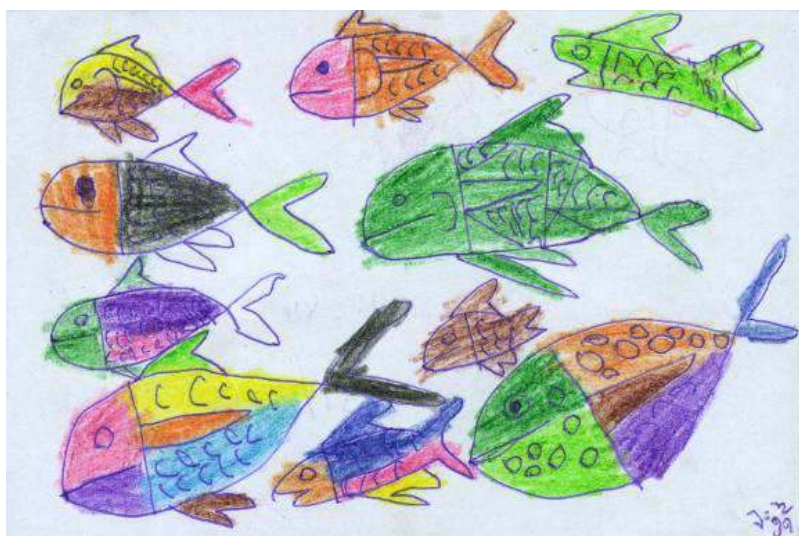
หากเทียบกับชุมชนมอแกนและมอแกนแล้ว ชุมชนอุรักลาไวย์อยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่มากกว่า เช่น ชุมชนแหลมตึกแกที่เกาะสิเหร่ ชุมชนหาดราไวย์ ในจังหวัดภูเก็ต และชุมชนเกาะหลีเป๊ะ ใน

จังหวัดสตูล ซึ่งมีประชากรนับพันคน และส่วนใหญ่ก็ยังประกอบอาชีพประมง

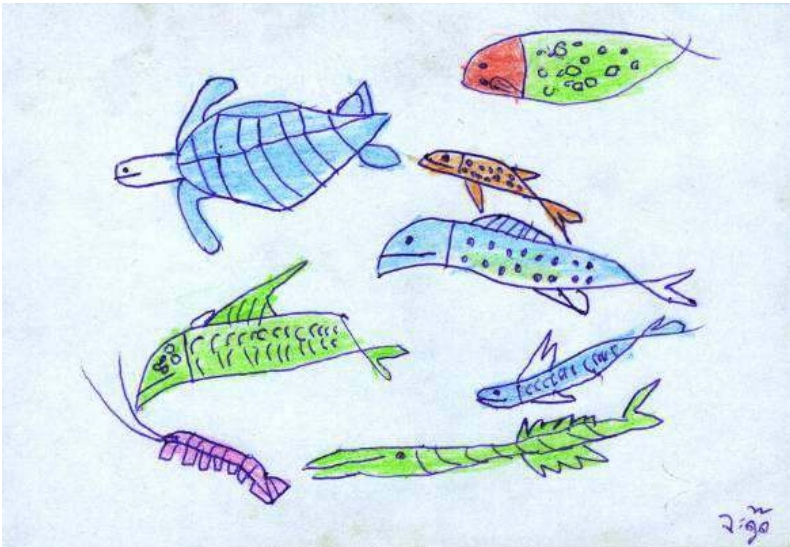
อย่างไรก็ดี หลายชุมชนประสบปัญหาเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรทางทะเล เนื่องจากพื้นที่คุ้มครองมีบริเวณกว้างขึ้น ส่วนการท่องเที่ยวนั้นก็มีผลทั้งด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือเป็นช่องทางในการสร้างอาชีพเสริมและอาชีพใหม่ ๆ เช่น การทำงานในบริษัทท่องเที่ยว ขับเรือเร็วหรือเป็นลูกเรือ การทำงานเป็นยาม คนสวนของโรงแรมและรีสอร์ทต่าง ๆ แต่การท่องเที่ยวก็มีผลด้านลบหลายประการ นอกจากจะทำให้มีการเก็งกำไรและกว้านซื้อที่ดินชายทะเลที่เป็นการเบียดพื้นที่ของชาวอูรักลาไ้ย้แล้ว นักท่องเที่ยวและนักดำน้ำส่วนหนึ่งก็ยังมีความเข้าใจที่ผิด ๆ ว่าการประมงของชาวอูรักลาไ้ย้ทั้งหมดก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรทางทะเล

ดังนั้น ควรจะมีการส่งเสริมการเรียนรู้ให้สาธารณชนเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งสภาพปัญหาต่าง ๆ ซึ่งชุมชนกำลังประสบอยู่ เพราะเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกับสังคมใหญ่เช่นเดียวกัน นอกจากนั้นจะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในคุณค่าทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มชาวเลมากขึ้นด้วย

เอกสารที่พิมพ์ในโครงการต่อยอด

เอกสารต่อยอด หมายเลข 1 --- อูรักลาไ้ย้ มอแกน และมอแกลน จะนำผู้อ่านไปรู้จัก

กับชาวเลในประเทศไทย 3 กลุ่ม ได้แก่ มอแกน มอแกลน และ อูรักลาไ้ย้ ซึ่งแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างและหลากหลายในวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี แต่ก็มีจุดร่วมคือความรู้และความใกล้ชิดกับทะเล ซึ่งทำให้ชาวเลอยู่ร่วมกับธรรมชาติชายฝั่งทะเลมาได้นับร้อยปี

เอกสารต่อยอด หมายเลข 2 --- แนวทางแก้ไขปัญหาความมั่นคงของมนุษย์และชุมชน

– พื้นที่นาร่องของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ได้ประมวลภาพรวมสถานการณ์ “ความไม่มั่นคง” ของชุมชนชาวเลในมิติต่าง ๆ อาทิ การเป็นบุคคลไร้รัฐ ความไม่มั่นคงด้านที่อยู่อาศัย การขาดความมั่นคงและภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน เป็นต้น และมีข้อเสนอการใช้แนวคิดความมั่นคงของมนุษย์และของชุมชนมาเป็นฐานในการแก้ปัญหาของบุคคลและชุมชนชาวเล อาทิ แนวคิดเรื่องบัตรรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน กองทุนเสริมสร้างความมั่นคง และแนวคิดการจัดตั้งเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษ

เอกสารต่อยอด หมายเลข 3 --- แนวคิดเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษกลุ่มชาติพันธุ์

ชาวเล ให้ภาพกว้าง ๆ เกี่ยวกับแนวคิดเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ความเข้าใจต่อปัญหา วิถีคิด และวิถีปฏิบัติของสังคมชาวเล ตัวอย่างการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของชนพื้นเมือง แนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษ ข้อควรระวังเกี่ยวกับการกำหนดเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษ และพื้นที่นาร่อง

โครงการต่อยอด -

ขยายเมล็ดพันธุ์ความรู้เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์และชายขอบสู่สาธารณะ

โครงการต่อยอด เป็นโครงการเล็กๆ ที่มุ่งจะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มชายขอบ และทำเป็นเอกสารเล่มเล็กๆ อ่านง่าย พกง่าย เพื่อให้คนทั่วไปได้อ่านได้รับทราบสถานการณ์ เรียนรู้ถึงความหลากหลายในสังคมไทย และเข้าใจว่าความเห็นอกเห็นใจอย่างเดียวน่าจะไม่พอที่จะส่งเสริมให้ความหลากหลายนั้นดำรงต่อไปหรือจะแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อนและมี “ผู้เล่น” ที่หลากหลายได้

เอกสารเหล่านี้ผลิตเป็น “หนังสือทำมือ” เพราะว่าจัดพิมพ์ไม่มากนัก จำนวน 20 เล่ม ถึง 300 เล่ม ส่วนใหญ่ใช้ถ่ายเอกสารและเย็บหลอดเพื่อความประหยัด หลักการของเอกสารนี้คือกระจายข้อมูลความรู้ไปที่ละนิดๆ เปรียบเสมือนเมล็ดต่อยอดที่จะเปิดเปลือกออกและกระจายเมล็ดเล็กๆ ออกไป กลายเป็นต้นเล็กๆ ซึ่งก็จะเติบโตขยายเมล็ดต่อไปอีก

โครงการต่อยอด ---

ขยายเมล็ดพันธุ์ความรู้เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์และชายขอบสู่สาธารณะ

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ 0-2218-7366, 0-2218-7376